

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel.: 286 840 129
E-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

Veřejné mínění o interrupci, eutanazii a trestu smrti – květen 2015

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v15-05</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>11. – 18. května 2015</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1043</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>241</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.113, OV.158, OB.3</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>25. června 2015</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Naděžda Čadová</i>

V květnu 2015 se Centrum pro výzkum veřejného mínění v rámci pravidelného výzkumného šetření zajímalo o názory veřejnosti na otázky, které lze z morálního hlediska považovat za kontroverzní. Konkrétně se dotazovaní občané vyjadřovali k tématu interrupce¹, eutanazie² a trestu smrti.³

Graf 1 ilustruje, že téměř sedm z deseti českých občanů (69 %) zastává názor, že právo na to rozhodnout se o přerušení vlastního těhotenství má žena sama. Necelá pětina občanů (17 %) se domnívá, že by interrupce měla být povolena jen s přihlédnutím ke zdravotním a sociálním ohledům na dítě a ženu. Že by měla být interrupce povolována jen v případě ohrožení života těhotné ženy, tvrdí necelá desetina (8 %) populace a pro úplný zákaz interrupcí se vyslovila pouhá 3 % občanů.

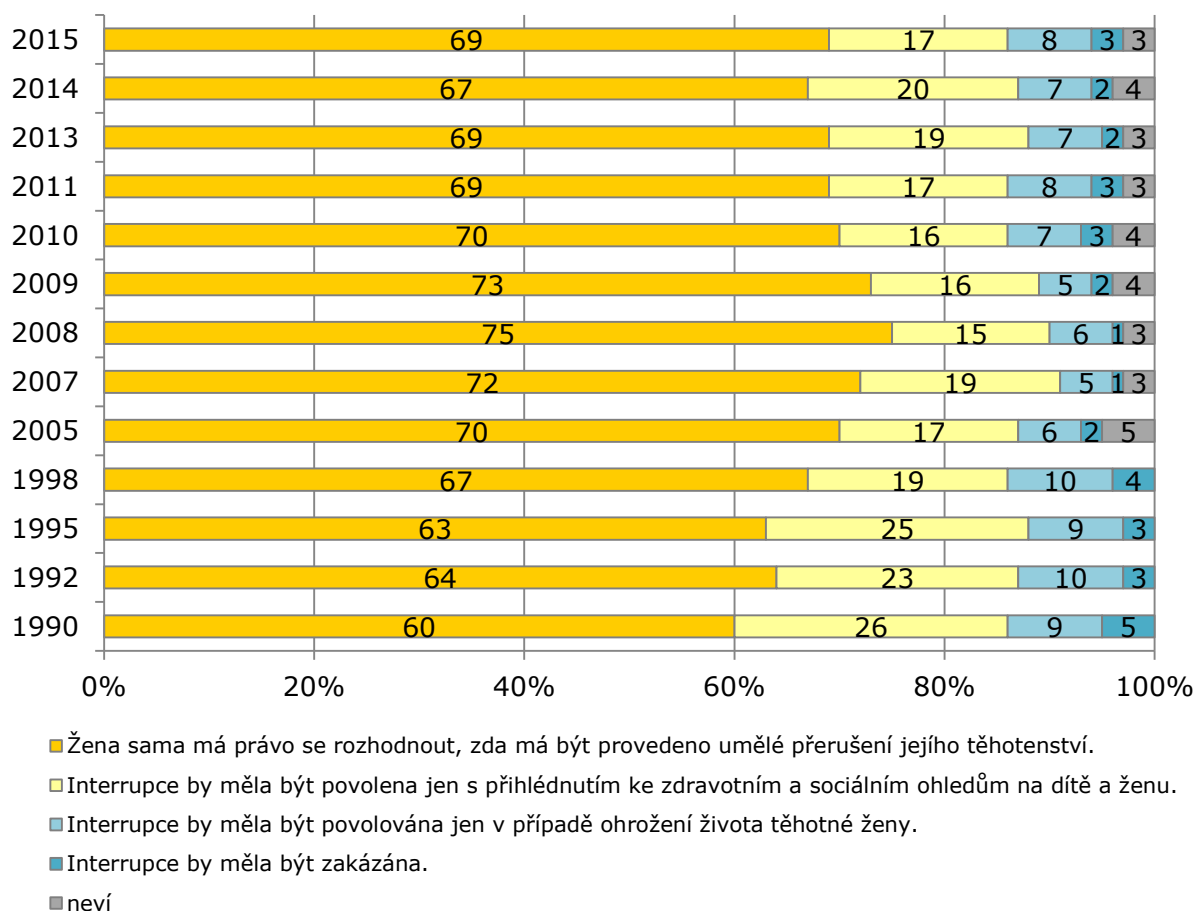
¹ Znění otázky: „Řekněte, který z těchto názorů je Vám osobně nejbližší: Žena sama má právo se rozhodnout, zda má být provedeno umělé přerušení jejího těhotenství; interrupce by měla být povolena jen s přihlédnutím ke zdravotním a sociálním ohledům na dítě a ženu; interrupce by měla být povolována jen v případě ohrožení života těhotné ženy; interrupce by měla být zakázána?“

² Znění otázky: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby náš právní řád umožňoval ukončení života nevyčleřitelně nemocného člověka (tzv. eutanazii)?“ Možnosti odpovědí: „Rozhodně souhlasíte – spíše souhlasíte – spíše nesouhlasíte – rozhodně nesouhlasíte.“

³ Znění otázky: „Má či nemá podle Vás v České republice existovat trest smrti?“ Možnosti odpovědí: „Rozhodně má existovat – spíše má existovat – spíše nemá existovat – rozhodně nemá existovat.“

Otázka mapující postoje veřejnosti k umělému přerušení těhotenství byla v kontinuačním šetření položena poprvé v roce 1990.⁴ Již v té době bylo zřetelné, že je veřejnost v tomto ohledu poměrně liberální. Graf 1 ukazuje, že se podíl lidí zastávajících právo ženy rozhodnout o vlastním těhotenství od té doby ještě zvýšil. Nejvyšší podíl odpovědí ve smyslu výsadního práva ženy rozhodnout se o vlastním těhotenství zaznamenalo šetření v roce 2008, od roku 2010 jsou postoje české veřejnosti k tomuto tématu v podstatě stabilní.

Graf 1: Názory na interrupci: časové srovnání 1990 - 2015

Pozn.: Do roku 1998 byla data zpracovávána bez odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. – 18. 5. 2015, 1043 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

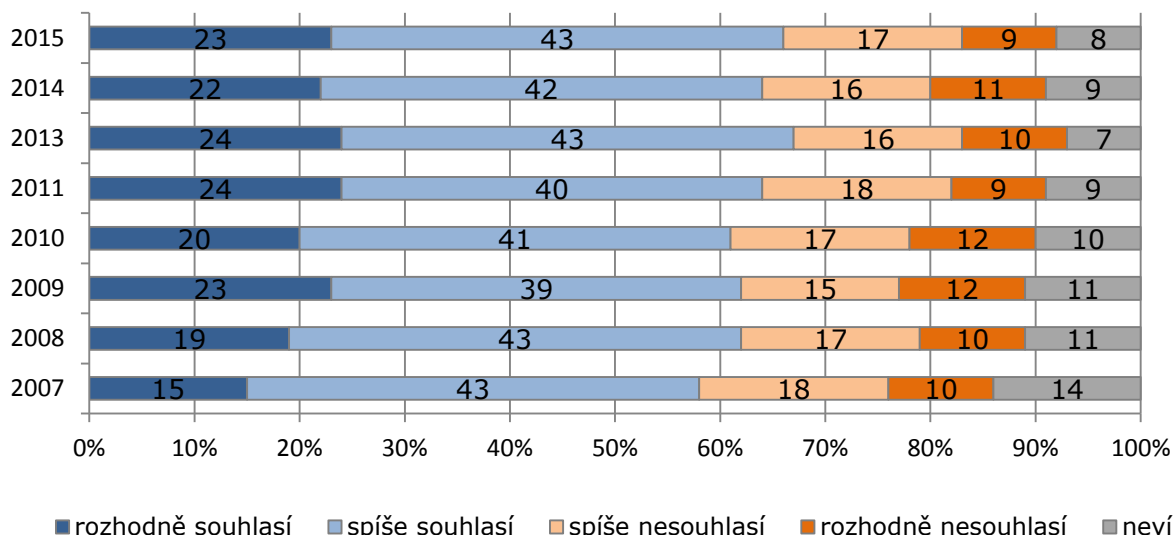
Názor, že žena sama má mít právo rozhodnout, zda má být provedeno umělé přerušení jejího těhotenství, se častěji objevoval u žen (vyjádřilo ho 65 % mužů a 75 % žen), lidí, kteří se nehlásí k žádné církvi nebo náboženskému společenství, respondentů ve věku 20 až 44 let a dotázaných hodnotících svoji životní úroveň jako dobrou. Za určité omezení nebo úplný zákaz interrupcí se častěji postavili muži, lidé starší 60 let a respondenti hlásící se k římskokatolickému náboženskému vyznání.

S uzákoněním eutanazie podle šetření souhlasí dvě třetiny české veřejnosti (66 %), když necelá čtvrtina (23 %) podle svých slov souhlasí „rozhodně,“ více než dvě pětiny (43 %) pak „spíše“. Nesouhlas vyjádřila přibližně čtvrtina dotázaných (26 %), rozhodný nesouhlas ale vyjádřila jen přibližně desetina respondentů (9 %), 17 % pak spíše nesouhlasí. 8 % občanů neví, jaké stanovisko vzhledem k této otázce zaujmout.

⁴ V letech 1990 – 1998 byla otázka součástí výzkumu Institutu pro výzkum veřejného mínění (IVVM), na jehož činnost CVVM navazuje.

Z grafu 2 vyplývá, že se podíl veřejnosti vyjadřující souhlas s uzákoněním eutanazie oproti předchozímu roku významně nezměnil a zůstává tak od roku 2011 více méně stabilní.

Graf 2: Názory na eutanazii: časové srovnání 2007 - 2015 (v %)

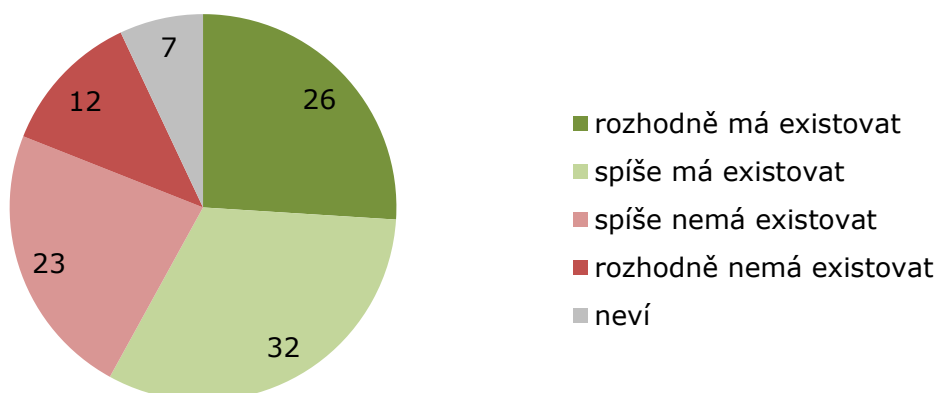

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. – 18. 5. 2015, 1043 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Třídění výsledků šetření druhého stupně, tedy analýza odpovědí podle rozvrstvení občanů na sociodemografické skupiny, ukazuje, že s eutanazií nesouhlasí častěji občané ve věku nad 60 let, i když i zde celkově převažuje souhlas nad nesouhlasem (58 % souhlasí, 34 % nesouhlasí). Nesouhlas jsme rovněž častěji zaznamenali u lidí věřících, zejména pak u těch, kteří se hlásí k římskokatolickému vyznání.

Jak ilustruje graf 3, je v České republice tradičně více zastánců trestu smrti než jeho odpůrců. Květnové šetření ukázalo, že by podle téměř tří pětín občanů (58 %) trest smrti v právním řádu ČR fungovat („spíše“ nebo „rozhodně“) měl. Více než třetina populace (35 %) naopak tvrdí, že by existovat („spíše“ nebo „rozhodně“) neměl. 7 % dotázaných odpovědělo, že neví.

Graf 3: Postoje veřejnosti k trestu smrti

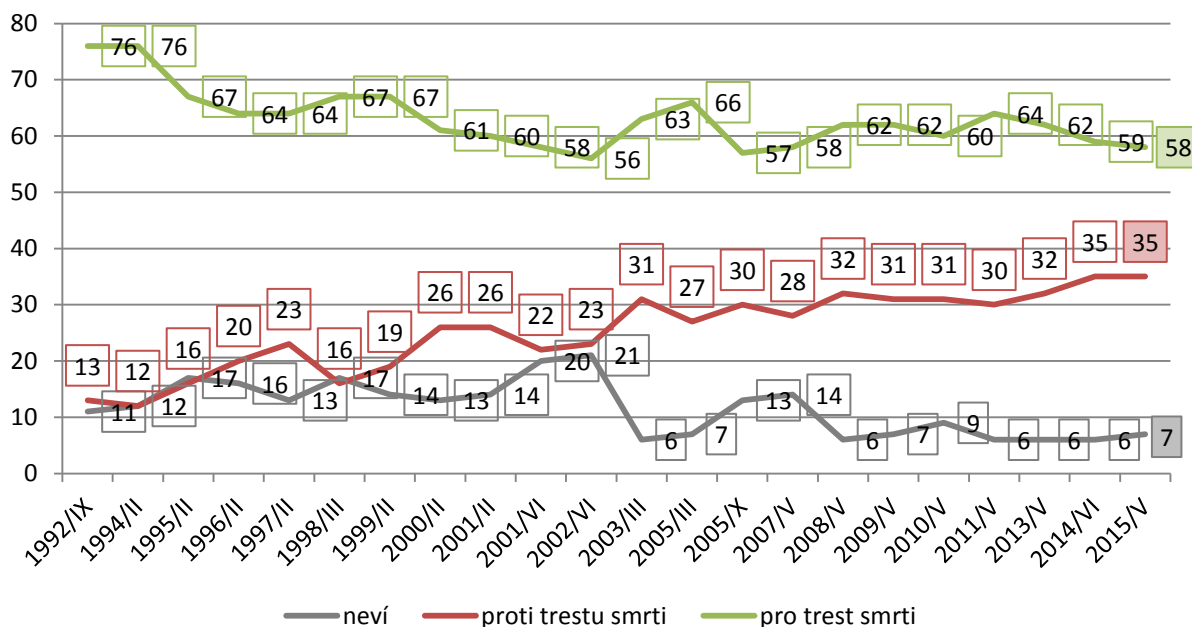
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. – 18. 5. 2015, 1043 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 4 ukazuje, že nejvyšší podíl (76 %) zastánců nejvyššího trestu bylo možné zaznamenat v první polovině devadesátých let minulého století. Opakovaná výzkumná šetření od té doby mapovala pokles tohoto podílu, který se zastavil v roce 2002 na

hodnotě 56 % dotázaných. Od roku 2003 se pak podíl zastánců pohybuje dlouhodobě okolo tří pětín, s výjimkou let 2005 a 2011, kdy byl o něco vyšší (66, respektive 64 %). Od roku 2011 pak podíl zastánců trestu smrti postupně klesá (za poslední 4 roky o 6 procentních bodů).

Zatímco v letech 1992 a 1994 tvořili odpůrci trestu smrti o málo více než desetinu populace, v letech 1995 až 1999 pak už přibližně pětinu a v letech 2000 až 2002 přibližně čtvrtinu. Podíl občanů nesouhlasících s trestem smrti dále rostl a v letech 2003 až 2013 se pohyboval okolo 30 % dotázaných, v posledních dvou šetřeních (tedy v letech 2014 a 2015) tvořili lidé odmítající trest smrti více než třetinu dotázaných (35 %).

Graf 4: Stoupenci versus odpůrci trestu smrti: vývoj (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Mezi odpůrce trestu smrti se častěji řadí lidé s vysokoškolským vzděláním, dotázaní, kteří se hlásí k římskokatolickému náboženskému vyznání, a obyvatelé Prahy a Jihočeského kraje. V obou uvedených krajích přitom mírně převážil podíl odpůrců trestu smrti nad jeho prosazovateli (v Praze 46 % pro a 51 % proti, v Jihočeském kraji 43 % pro a 49 % proti). Podporu absolutnímu trestu naopak častěji vyslovili občané, kteří se nehlásí k žádnému náboženskému vyznání a obyvatelé Karlovarského, Ústeckého a Olomouckého kraje.